

Helena Kuster Kopač
Univerza v Ljubljani, Slovenija

Oblikoslovno-skladenjske značilnosti visoko specializiranih besedil v nemškem in slovenskem jezikovnem in kulturnem prostoru – prevodoslovni vidik

Prispevek obravnava oblikoslovno-skladenjsko podobo nemških in slovenskih strokovnih besedil visoke stopnje specializiranosti. Spričo njihove glavne funkcije, ki je informativnost v najširšem pomenu, gre z ozirom na potrebo po optimizaciji tvorjenja besedil pričakovati upoštevanje splošno veljavnih stilnih značilnosti strokovnega ubesedovanja z visoko stopnjo specializiranosti, ne glede na strokovno vsebino. Gre za stvarno in zgoščeno posredovanje informacij z eksplisnim prikazom logičnih zvez med propozicijami.

Protistavna analiza oblikoslovno-skladenjskih prvin se v pričujoči razpravi opira na jezikovni par nemščina-slovenščina na osnovi dveh skupnih izhodišč: Zgodovinsko-razvojno se slovenski strokovni diskurz visoke stopnje specializiranosti, v katero se uvrščajo znanstvena, normativna tehnična in normativna pravna besedila, prišteva k nemškemu intelektualnemu stilu, medtem ko si z vidika sodobne besedilotvorne prakse obe področji prizadevata za optimizacijo po zgledu *lingue france*. Temeljni vzorec strokovnega mišljenja in konstruktivna zmožnost sistema se še posebno jasno odražata v znanstvenem diskurzu, zato razprava letemu posveča posebno pozornost.

Korpusno podprta primerjalna analiza rabe nekaterih najbolj reprezentativnih oblikoslovno-skladenjskih stilemov za doseganje zgoščenosti in brezosebne strokovne izraza, kot so nominalizacija, stavčna kompleksnost spričo rabe predložnih zvez, raba trpnika in njegovih nadomestnih oblik, potrjuje iz prevodoslovnega zornega kota postavljeno hipotezo, da se v produktivnosti teh kažejo jezikovne in kulturno pogojene posebnosti. Rezultati kažejo, da je slovenski jezik v posameznih besedotvornih kategorijah za izražanje nominalizacije (zlaganje, tvorjenje zvez samostalnika in glagola z oslavljenim pomenom) in nekaterih skladenjskih kategorijah (tvorjenje razširjenih levih prilastkov ob izglagolskih oziroma izpridevniških posamostaljenjih) – v nasprotju z nemškim jezikom – manj produktiven. Navkljub dejstvu, da slovensko besedotvorje spričo (ne)zmožnosti tvorjenja večšteviličnih korenskih morfemov na različnih tvorbenih stopnjah pri podrednem zlaganju opozarja na temeljno sistemsko razhajanje obeh jezikov (Vidovič Muha 2011: 401ff), pa gre razlike v produktivnosti iskati v rabi, zaznamovani s tradicijo določenega kulturnega območja. Prav tako se tudi v odklanjanju popolne objektivizacije in abstrakcije v obliki brezosebnega izraza v slovenskem strokovnem diskurzu potrjuje vpliv slovenske besedilotvorne tradicije.